

L' AVEUS

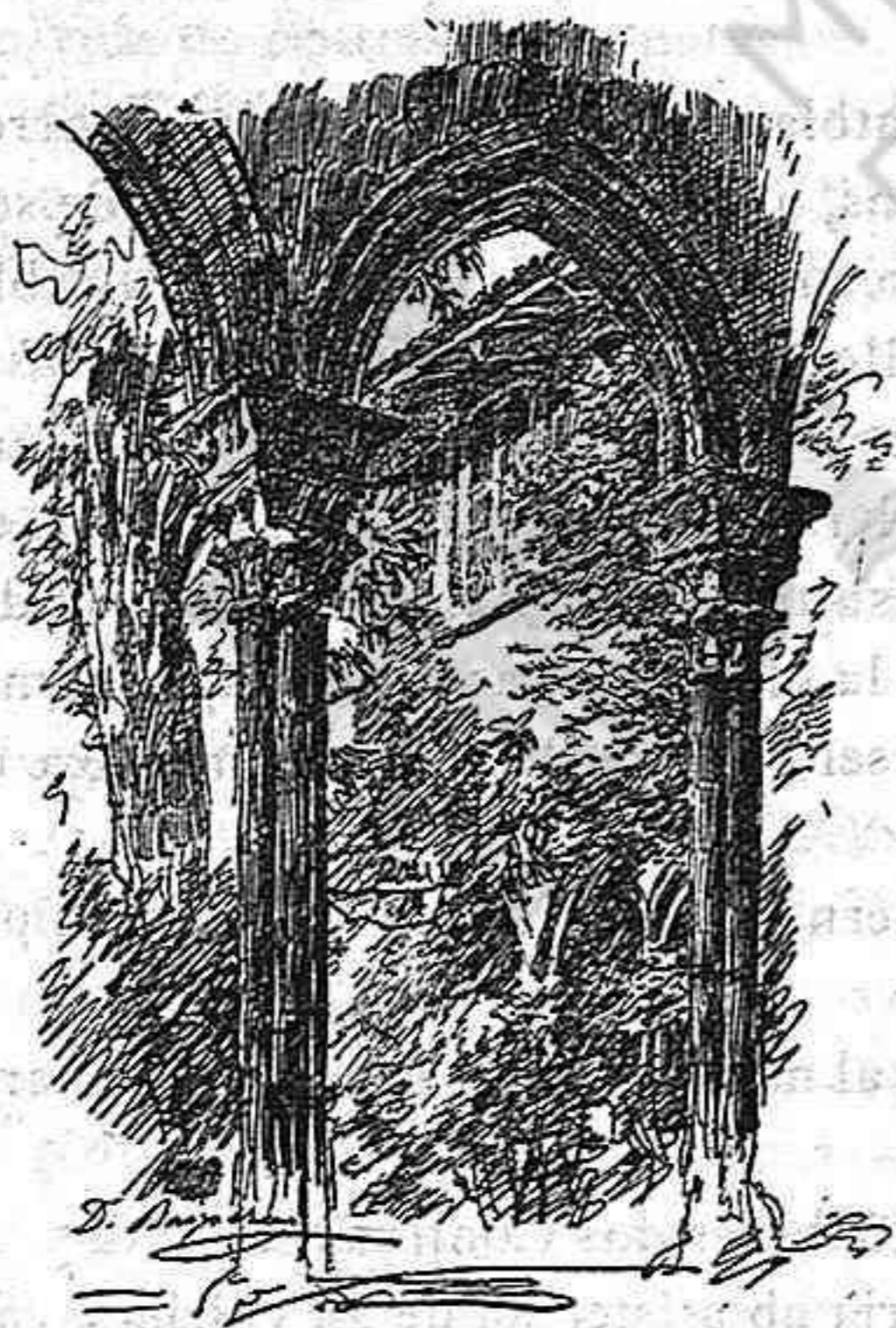
LITERARI * ARTISTICH * CIENTIFICH

REVISTA QUINZENAL IL·LUSTRADA

LA VIDRIERIA EN BARCELONA

(Acabament)

II

Creu lo susdit escriptor que aytal industria nos vingué per via dels italians, antichs mestres en las arts del luxo, ab qui tinguerem tan freqüentas é immediatas relacions; en qual cás seria molt mes digna de llor la emulació promptament establerta, per no dir la ventatja que en dos centurias apenas, arribarem á conseguir aixís en la varietat y sutilesa, com en la primorositat y colors de las pessas d' aquell art, que rivalisaven ab las famosas de Venecia.» (1)

La primera menció que en los registres municipals se 'n fa, es un pregó contengut en lo llibre de Deliberacions de 1330-31, fol. 25, sobre compra y venta de la obra de la terra é del vidre, que aixís comensa: «Ordenaren los Consellers é 'ls prohomens de la ciutat, que tota persona qui vena

(1) Capmany, Memorias.

é compre gerres buydes, ne olles, ne qualque altra obra de terra blanca com negra, ne vidre obra qui vena en grós, pach la ajuda que ordenada es» (impost com arbitre municipal). No obstant, las tarifas de importació y exportació de numerosos artigles, ja en la centuria precedent, detallan la vaseria y altre vidre obrat, que eixia tant pera l' interior d' Espanya com per l' extranger.

De llavors en avant, se fa d' aytal industria reiterada menció, ja tocant á la disposició dels forns de vidre, dintre y fora de la ciutat, ja tocant á la constitució y organisació del gremi, que alternativament aná unit y segregat ab los esparters, baix advocació de Sant Bernardí, sent data de sa primera unió lo any 1455.

Alguns apuntaments del Arxiu de la Casa de la Ciutat, nos dirán lo que en sos llibres se consigna tocant á vidriers y á sa industria.

III

1477. Vicens Sala, Martí Muntblanch y Aníá Granada, recorren al rey contra en Bartomeu Llorens, qui sostenint la privativa de son forn de vidre dintre la ciutat, pretenia que no se 'n podian establir d' altres, fins á distancia de dos lleguas d' ella

1487. Reclama lo gremi contra una ordinació del Concell, que anomená prohoms á un dels vidriers de forn de la ciutat, fundats en que no habentnhi mes d' un, resultava un privilegi á favor del designat; y en efecte, fou revocada la disposició, accedint á que nomenessen qui vulguessen, ab tal de ser vehí de Barcelona y membre de la Confraria.

30 Maig de 1495. Elecció alternada de vidriers y esparters per prohoms del gremi.

25 Novembre 1568. Ordinació al mateix de fer bandera y portarla en la professó del Córpus.

10 de Mars de 1594. Segregació de las dos Confrarias.

16 Agost de 1595. Convocatoria ab asistencia de 28 vidriers, casi tots agremiats, pera demanar al Consell ordinacions especials, á conseqüencia de la segregació dels esparters.

En rahó de haver lo Consell examinat á un confrare per sí y sens intervenció del gremi, reclamá aquest y contestá aquell ab un manament de revocació y suspensió de Confraria, que si be fou acordat en 18 Setembre de 1610, no 's publicá fins á 29 Novembre de 1627;

mes calmárense las iras d' uns y altres dos anys avans, havent desistit los vidriers de sa reclamació. Aquest fet es un nou cas de la tenacitat catalana, y de la altaneria ab que cada corporació guardava sos furs, en una época mes verament lliberal de lo que comunement se presúm.

20 Desembre de 1627. Ab tot y la suspensió pregonada poch avans, fou manat al vidriers que lo dia d' any nou ó *ninou*, parassen sos obradors del Born, segons era costum.— Mereix esta observació especial, perque seguida de molt temps fins als nostres, es un tret característich de las usansas barceloninas, que ab la candidesa propia de épocas mes senzillas y de costums mes ignocentas, fundavan tota la pública recreació en professons y festas de carrers, balladas de plassa, lluminarias de graellas, firas de sants, capelletes per santa Creu y sant Antoni, y parament de botigas, com las dels vidriers del Born.

En Serra y Postius ressenya ab entussiasme esta particularitat, entre las demás de que també 'n fan esment los *Sarrabals*, que corrian en vida de nostres avis y pares.

¡Qué dirian aquellas bonas gents, tant embadalidas devant la illuminació d' una tenda de vidre (llantias, copas, porrons y cantirets) si vegessin nostres escenaris plens de ninfas mitj núas, que voltejan com papallonas, destellant de cap á peus y d' altres, parts entre coronas y guirnaldas, brillantíssims raigs de llums eléctricas, com estrelles de mil colors!

En Mars de 1618 qüestionavan los vidriers ab un francés que volia parar botiga, no sent mes que llicenciat y ajudant del forn d' en Roig.

29 Janer de 1632. Melcior Dedaci, foraster (italiá per la trassa) vehí de Barcelona, feu queixa contra 'ls vidriers que volian privarlo de fabricar bandas, arracadas, rosas y altres joguinas de vidre, alegant que ja pera son objecte comprava d' ells lo material.

Novembre de 1634. Defensava 'l gremi una instancia contra n' Antoni Andreu per tenir duas botigas á un temps, la una devant de la altra, paradas ab mostrador de vidre de forn y de llum de diverses sorts, sobre un taulell que eixia al carrer, ab portadas dintre y una arquimesa plena dels dits vidres treballats, y á mes guarnida la porta ab una corda de que penjavan bandas, cadenas, rosaris y altres menudencias de vidre de llum y buf, conforme semblants tendas solian pararse. Y per cert que es gráfica la descripció, donant plena idea de lo que eran llavors ditas botigas.

20 Octubre de 1703. Altre recurs contra Joseph Fiter y Pau Juliá, que intentavan ajudarse d' un aprenent veneciá, en contravenció als privilegis del gremi segons los quals no 's podia admetre aprenents extrangers, «á efecte que la habilitat singular de obrar vidre de llum, que tenen los mestres vidriers de la present ciutat, no la sapien y alcansen nacións extranjeras, per consistir lo sustento de sas casas y familias, en lo despaix que té fora regne lo dit vidre de llum.»

Altres vidriers recorregueren en 1708 contra l' gremi de mercers, que 'ls multá per rahó de vendre miralls, ulleras y botons de vidre, sent aixís que de temps inmemorial estaban en possessió de vendre tota mena de objectes de vidre, tant de forn com de llum.

Estos últims reclamaren també en 1717 contra un pregó que 'ls privava de vendre altre vidre que lo fabricat per ells, com lo qui 's portava de forns, de Venecia y de molts llochs. Tal disposició evidencia lo decaiment de la industria, puig que ja 's recurría al extranger, tant gelosament condemnat alguns anys enrera.

En 1770 la Confraria residia dis una capella de la seu, baix advocació de St. Miquel Arcángel.

Isabel Esteva, á 9 Agost de 1785, demaná no se la molestés per lo gremi en sa industria de fer las pedras de vidre nomenadas *gotas*, que servian pera llassos d' arracadas y altres adornos de senyora.

Los vidriers de llum, en altre document, anoménanse de llum y de *bufet*, no sent ells los qui feyan lo vidre, sino sols qui li donaban formas y esmalts.

IV

Cumplirá las anteriors indicacións, una nota de las pessas de vidrieria mes usuals en la época de son floriment, presa d' inventaris que tenim al ull de tot lo sigle xvii (1600-1700).

Damas ó damajuanas.

Brocals. Id. de filosa per beurer ví.

Garrafas. Garrafons. Id. de camí ab dos eynes de vidre cuadrades.

Almarrajes. Id. de vidre blau.

Ampollas. Id. de áygua de vida (y d' altres específichs).

Tassas. Id. sardescas. Id. de campaneta ó ab campanetas. Id. copadas ab peu. Id. de camas y marinas. Id. de tres botons. Id. de

pimpinella. Id. de á sou. Id. de á 15 diners. Tassetta á tall de rey, de vidre cristallí, ab nansa y peu d' argent.

Pots per confituras. Potets é capsas, ab conserva de codony, etc.

Fruytera lleonada. Id. de colors, ab peu.

Bevedora de vidre esmaltat é viat (beyre). Id. vidre glassat.

Porrons de varias sorts.

Xapas per beurer. Tassa ó xapa llisa.

Jacrés (xícaras?) rodones.

Gots. Copes. Gots pintats y sens pintar.

Plats. Id. daurats.

Cetras. Tortuguetas per oli y vinagre (cetrilleras).

Caixas de vidre daurat. Gerrets, id. id.

Calderetas. Petxines. Carabasses.

Floreretas de vidre pintadas.

Escupidoras.

Llantia ab bassina de vidre.

Póm de vidre per bollir olors. Id. petit ab los impropis de la Passió.

Sello sens peus.

Rosetas, botons, brinquinyos, vidre volador, etc.

La majoría d' estas y altres pessas, recomanábanse per la blancor y transparencia del vidre, per la finura y delicadesa de confecció, y per lo gust ó capítxo del ornament que se' ls donava, ja ab glassats y viats, ja ab or y diferencias de colors, ja ab accessoris de bordons y repisas, granaduras, retalls, reixetas, filasetas, mugroneras, penjoys y delicadíssimas filigranas. En assó nostres vidriers ne sabian la prima, com pot observarse de molta obra que s' conserva, y que encara s' fabrica seguint sas tradicions; y mereix especialisarse la bella colecció que formada per nostre malhaurat amich en Santiago Saura, fou recentment adquirida de sa Sra. Viuda, per la Corporació municipal á fi de enriquir lo Museu Martorell, hont figura. Beyres hem vist de tantíssima delicadesa, que no cedeixen en res als coneguts de Venecia, ni tal volta als que avuy se elaboran en Bazarath y Bohemia. Y qué dirém dels cantarells de olor que lluhian en totas las festas majors, de las vaixelles que 's treyan en tot gran convit, de la vidrieria que exornaba tots los paraments doméstichs, brillant com poms de perlas y diamants baix la ma feynera de nostras pulidas avias? ¿Qui no ha vist alguns d' aquells gots sembrats de coloraynas, no sens gust especial, ab inscripcions alusivas al rey

ó á la pátria; qui no s' entussiásma devant de un porró de bech mes ó menos llarch, que en sí sols entanya la representació de una vida placenta, ja en la tranquilitat de la pagesia ó menestralia, ja en lo bullici de un aplech ó fontada, com obligat accessori de tota marrinxa?

Recordém encara ab quin embelés admiravam de petits unas grans escaparatas de cal avi, guarnidas sas piadosas imatjes de flors de seda y vidre, ab infinitas galanuras de aucellets y maduixetas, ángels, bestiós, campanillas y altres joguinas que 'ls vidriers solian confeccionar, ab gracia y prestesa sumas, no sols per guarniment d' escaparatas, quadros y estoigs, sino també per las agullas ditas de picar y per altres adminícols de tocador y vestir, com pulseras, collarets, y las dalt nomenadas bandas, cadenas, arrecadas de gotas, y brinquinyos que realsaban lo pentinat de las damas, ab gran capritxo d' imitaciós y faysós.

Tot assó podrá avuy grauarse de pueril, però era enginyós, y la veritat es que durant llonch temps bastá á las necessitats de un luxo tant moderat com senzill, y constituí per los vidriayres un recurs, no dels menys socorreguts, pera son avensament, son profit y son prestiji.

J. PUIGGARÍ

L' ATACH DEL MOLÍ

PER EMILI ZOLA

(Continuació)

Hna setmana feya que la gent que passava per la carretera anunciava 'ls prussians: «son á Lormière, son á Novelles,» deyan, y, al sentir que venian tan depressa, Rocreuse creya cada matinada véurels baixar pels boscos de Gagny. Pero no venian pas y aixó era lo que aumentava encara la por. Ben segur que sorprendrian lo poble de nit y entrarian á mata-degolla.

Lo dia avans, á trench d' auba, hi havia hagut una alarma. Los vehins s' havian despertat sentint una gran remor d' homes á la carretera. Las donas anavan ja per terra de jenolls y fentse creus, quan per algunas finestras, mitj obertas prudentment, s' havian pogut ovirar nombrosos pantalóns vermells. Era un destacament francès. Lo capitá havia demanat desseguida per l' alcalde del poble quedantse al molí després d' haver enrahonat una estona ab mestre Merlier.

Rialler s' havia llevat lo sol aquell matí. Era d' esperar un calorós mitjdia. Una llum rossa flotava sobre 'ls boscos mentres que allá al fons, per sobre dels prats, s' elevavan blanchs vapors. Lo poble, net y bonich, se despertava ple de frescor, y la campinya ab son riu y sas fonts tenia quelcom del graciós aspecte d' un ram mullat. Pero tan bell dia no bastava pera alegrar á ningú. Acabava de veures al capitá rodar pels voltans del molí, mirarse las casas vehinas, passar al altre cantó del Morella, y, d' allí estant, estudiar ab una ullera lo país, mentres mestre Merlier, que l' acompanyava, semblava donarli explicacións. Despres lo capitá havia fet colocar soldats derrera del murs, derrera dels arbres, dintre de sots. Lo cos

del destacament acampava en lo pati del molí ¿Hi hauria tiros? Quan mestre Melier va tornar se li preguntá. Y ell contestá, movent pausadament lo cap. Sí, n' hi hauria.

La Francisca y en Domingo, que eran allí al pati, se 'l miravan. Ell se tragué la pipa de la boca y digué senzillament aquestas paraulas:

—¡Ay, fills meus, no us casareu pas demá.

Domingo estrenyent los llavis, ab lo front contret per la ira, s' estirava de vegadas guaytant cap al boscos de Gagny y quedantshi ab los ulls fixos com si hagués volgut veures arriivar als prussiáns. Francisca, groga, séria, anava y venia donant al soldats lo que necessitavan. Aquests feyan la sopa en un recó de pati y bromejavan tot esperant que estigués cuyta.

No obstant, lo capitá semblava molt content. Havia recorregut tots los cuartos del molí y la gran sala que donava al riu. Despres s' havia posat á enrahonar ab mestre Merlier, y ara continuava encare ab ell, assegut á la vora del pou.

—Teniu una verdadera fortaleza, deya. Podrém sosteninshi molt be fins á entrada de fosch... Aquells bargants s' han retrassat. Ja haurían de ser aquí.

Lo moliner estava sério, grave. En sa imaginació estava veyent ja al molí cremar com una teya. Mes com que ho considerava inútil, ni menos ne resava una paraula. No obrí la boca mes que pera dir:

—Hauríau de fer amagar la barca derrera de la roda. Allí hi ha un forat ahont pot capiguerhi... Potser haurá de servir.

Lo capitá doná la ordre. Era un guapo subjecte, d' uns quaranta anys, alt y de figura simpática. Lo veure á la Francisca y á n' en Domingo semblava compláurel. S' ocupava d' ells com si s' hagués oblidat de la próxima lluyta. Sos ulls seguian á la Francisca y per son posat se veyá ben clarament que la trovava encisadora. Despres girantse cap en Domingo li preguntá bruscament:

—Y vos, minyó, ¿no haveu anat á servir?

—Soch extranjer, li respóngué 'l jove.

Lo capitá no semblá gayre convensut de la rahó. Guinyá una mica 'ls ulls y somrigué. Mes agradable es tractar ab la Francisca que ab los canóns, se coneixía que pensava. Llavoras, al veurel somriure, Domingo afegí:

—Soch extranjer, però planto una bala en una poma á cinch

cents metres de distància... Mireu, derrera vostre tinch ma escopeta.

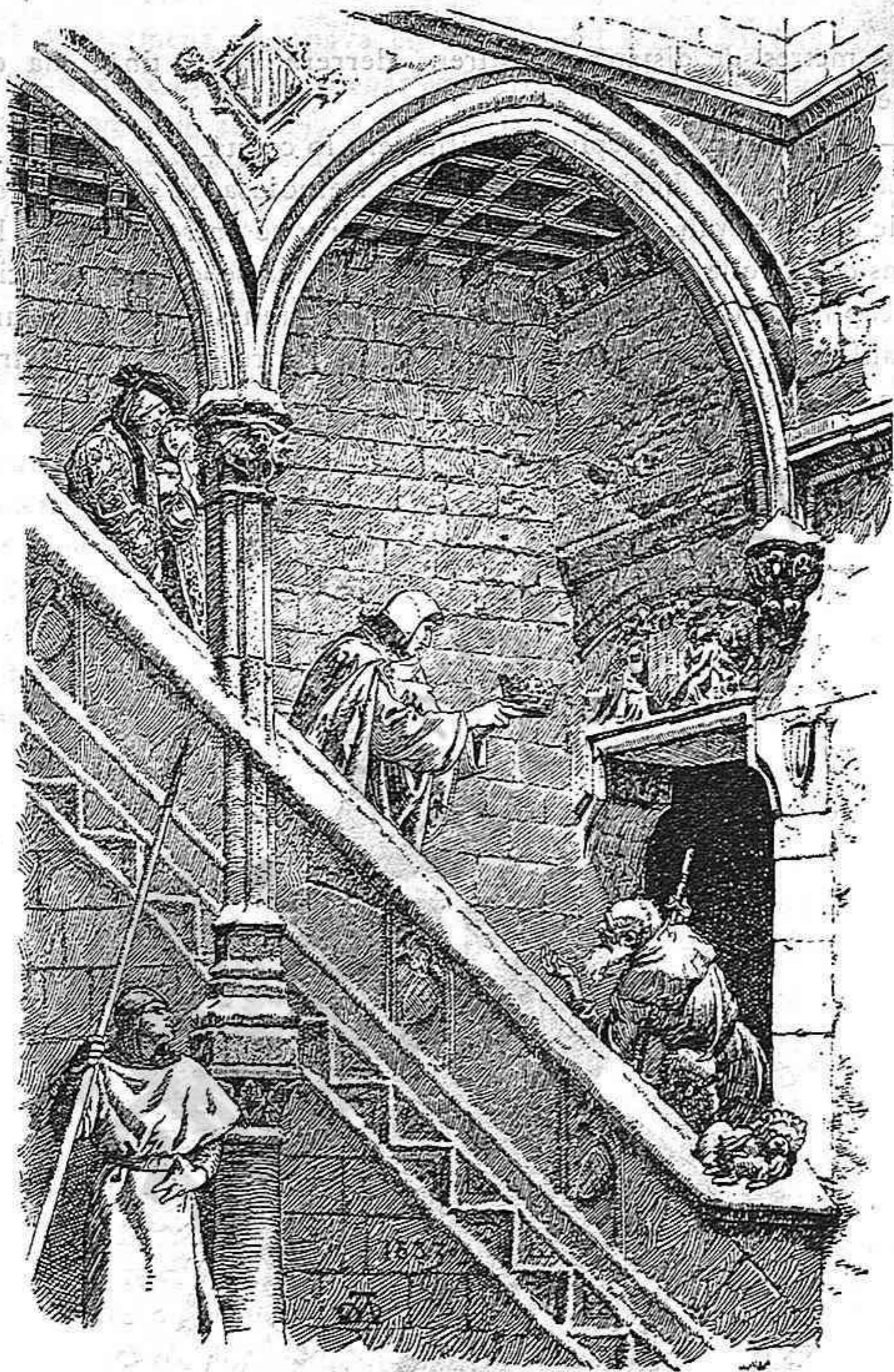
—Podrà servirvos, replicá senzillament lo capitá.

La Francisca s' havia acostat un xich tremolosa. Y, sense cuydar-se de que 'l veyan, Domingo agafá y estrenyé entre las sevas las mans d' ella que las hi allargava com pera posarse sota sa protecció. Lo capitá somrigué de nou, mes no digué aquesta vegada ni una paraula. Continuava assentat, ab la espasa entre las camas, extra-viats los ulls, com abstret.

(Seguirá)

Dibuix inédit de J. M. Tamburini

LA CORONA

Lo cel es de plom
y espessa la boyra,
cubertas de neu
las planas reposan;
xiulant lo mastral

los arbres assota,
s' encenen las llars
y 's tancan las portas.
Al peu del palau
se detura un pobre:

—¡Oh Rey, lo bon Rey,
dongueume una almoyna!

Descalsos los peus,
sens capa ni gorra,
las valls he crusat
per néus y per boyras.

Un pobre pastor,
veyentme mes pobre,
m' ha dat sos esclops,
sa prenda mes bona.
Mon cap desbrigat
encare tremola;
cubriuho, per Deu
per Deu que m' escolta.
¡Oh Rey, lo bon Rey,
será bona almoyna!

Lo Rey condolgut
al pobre ja dona
la garlanda d' or
que son front enrotlla;
ab ella 'l pobret
sa testa corona.

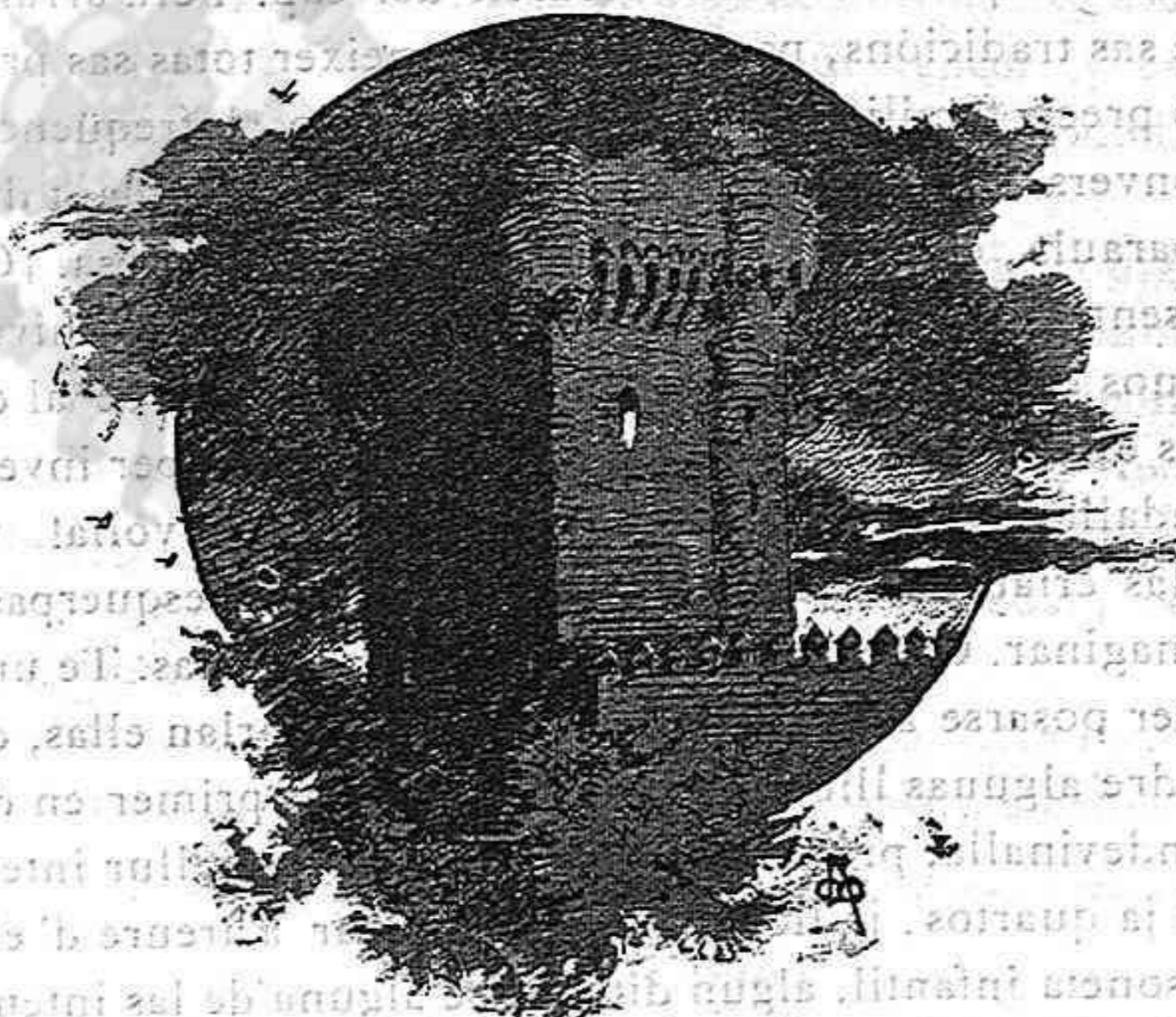
—¡Quín es aqueix pes,
major que mas forsas?
La neu que 'm cubreix
y 'ls anys que m' encorban
son menos feixuchs
que aquesta corona.

¡Oh Rey, lo bon Rey.
prengueu vostra almoyna!
gardeula per vos,
gardeula en bon' hora.

APELES MESTRES

Janer 1883

(La poesia y lo dibuix forman part de la colecció de *Baladas* que son autor te actualment en prempsa.)

LLITERATURA ORAL CATALANA

No es tan fácil com á primera vista sembla lo recullir los inagotables tressors de poesia y d' imaginació escampats y perduts en los mes llunyadans recóns de nostras encontradas.

Lo pagés catalá es desconfiat per naturalesa: quant un *senyó* li fa alguna pregunta, lo primer que se li ocorreix es que 's vol burlar d' ell, idea que costa molt tréureli del cap. Pera arrancarli lo secret de sas tradicions, pera arriivar á coneixer totas sas preocupacions, es precis familiarisarse ab ell, tractantlo ab freqüencia, portar la conversa al punt ahont un vol, sense fer semblant de ferho; en una paraula, és precis apoderarse d' ell per sorpresa. ¡Quántas vegadas sentat entre mitj d' ells en las llargas vetllas d' hivern, tot escalfantnos en la alegre flamarada dels sarments ó be al caliu de groixudas estellas de roure, he tingut que comensar per inventar alguna rondalla pera obligarlos á contarme lo que jo volia!

¿Y de las criaturas, qué 'n dirém? Son lo mes esquerpas que 's pot un imaginar. Costa no poch treball amanyagarlas. Te un de comensar per posarse á llur nivell, parlar com parlan ellas, deixánlashi pendre algunas llibertats ab un, ser un lo primer en dírlashi alguna endevinalla, proposárlashi jochs, despertar llur interés donántloshi ja quartos, ja llepolias, pera arriivar á treure d' ellas alguna cansoneta infantil, algun ditxo ó be alguna de las intencionadas endevinallas que tant sense malicia diuhen ellas (1).

(1) No so del parer d' En Francesch Pelay Briz ni del d' En Justin Pepratx.

Diu lo primer en lo prolech de sas *Endevinallas populares catalanas* (a) que en las equívocas s' ha permés canbiarhi alguna paraula de las que ferian la orella ab son doble sentit ó sentit recte. Precisament lo que distingeix la major part de nostras endevinallas, lo mateix que nostras folias,

Y si difícil es obtener alguna cosa dels homes y de las criaturas, encara ho es mes treure res de las noyas fadrinas. Aquestas tenen una pila de prácticas pera saber quant se casarán y si un jove las estima ó no; tenen gran aplech de folias amorosas ó burlescas; un sens fí de modismes que sols entre ellas se trovan. Mes ¿quí las hi fa dir?

Res pinta tan be 'l caràcter de nostras fadrinas de montanya com aquesta folia:

La vaig veure á la finestra
que estava rentant los plats,
li vaig dir cara de rosa
y ella á mí, morros de gat.

Ja es molt mes fácil entendres ab las vellas. Aquestas os deixarán escoltar las cansons ab que acompanyan lo moviment de gronxar una criatura pera ferla dormir, no posarán cap reparo en explicarvos los mil y un remeys casoláns que forman llur repertori, y, per poch que hi poseu de vostre part, podreu treure d' ellas la revelació de totas llurs supersticions.

Recullidas ja las preocupacions, los aforismes, las tradicions, cansóns, etc. que componen l' inmens tresor de nostra lliteratura oral, queda encara un gravíssim inconvenient que véncer, y es la propensió que generalment tenen los coleccionadors de modificar, ja en lo fons ja en la forma, lo per ells recullit.

La lliteratura oral no admet correcció de cap mena, puig de ferli no sería ja una mostra de lliteratura popular lo que 's publicués.

Tots quants á aquesta mena de treballs se dediquin deuen tenir en compte la adverténcia que ha posat al frente de son *Romancerillo Catalan* (1) D. Manuel Milá y Fontanals, persona que, lo mateix per sos coneixements que per son caràcter y edat, no pot ser sospitosa á ningú.

Per ma part confeso que he seguit al peu de la lletra lo consell de nostre gran mestre y que sempre he fet tot lo possible pera conservar

son las frases de doble sentit, y no pot conéixer lo caràcter de nostre lliteratura oral qui desconegu aquesta circumstancia.

Lo segon, en sos *Ramallets de proverbis, máximas, refrans y adagis catalans* (b), altera la construcció de nostres aforismes pera donárhshi una forma rítmica, ab lo cual los hi treu la espontaneitat, que es lo que mes principalment los caracterisa.

Jo crech que ningú te drét á alterar ni poch ni gens las produccions populars, si las vol donar com á tals, puig no es adulterantla com arribarém á conéixer la lliteratura oral del nostre poble.

(a) Barcelona, 1832.—Llibreria d' Álvor Verdaguer.

(b) Perpinyá, 1880.—Llibreria de Cárlos Latrobe.

(1) Barcelona, 1882.—Llibreria d' Álvor Verdaguer.

fins lo meteix llenguatge d' aquelles personas de qui he recullit los diferents retalls que forman mon aplech de lliteratura oral, sense espantarme lo mes mínim de las paraulas mes ó menos equívocas que en llurs relacions hagi trovat.

Avuy no 'm propono mes que donar una mostra de lo que en las diferents branca de nostre lliteratura oral por recullirse, á fí de que servesca de pauta á tots aquells que vulguin dedicarshi ja que es necessari 'l concurs de tots si 's vol arribar á tenir alguna cosa mitj complerta sobre 'l particular.

Si 's vol fer un feyna profitosa deu comensarse pera establir un plan, que podria ser lo següent, salvo lo parer de personas mes il-lustradas que jo en la materia:

I

TRADICIONS

A.—*Tradicions mitológicas*

<i>a</i> —Llegendas de carácter mitológich.	<i>d</i> —Adoració dels animals.
<i>b</i> —Adoració dels astres.	<i>e</i> — id. de las plantas.
<i>c</i> — id. de las forsas de la naturalesa.	<i>f</i> — id. de las pedras y metalls.

B.—*Tradicions religiosas*

<i>a</i> —Sobre Deu, la Verge y 'ls sants.	<i>c</i> —Sobre objectes del culto católich.
<i>b</i> —Sobre fundació de iglesias, ermitas y convents.	<i>d</i> —Sobre institució de festas votivas.
	<i>e</i> —Sobre 'l diable.

C.—*Tradicions históricas*

<i>a</i> —Fets anteriors á la Reconquista.	<i>c</i> —Desde la Reconquista fins á la unió de las coronas d' Aragó y Castella.
<i>b</i> —Reconquista. Guerras de moros y cristiáns.	<i>d</i> —Sobre l' moviment separatista.

- ta de Catalunya en temps de Felip IV. *g*—Guerra dels set anys.
e—Guerra de Successió. *h*—Trabucayres. —Jamancia. —
 Matinés.
f—Guerra del any VIII. *i*—Derrera guerra civil.

D.—Tradicions locals.

- a*—Sobre noms ó fundació de poblacions. *b*—Sobre noms d' accidents topogràfics.

SERS FABULOSOS

- a*—Personatjes fabulosos llegendaris. *d*—Encants.
b—Gegants. *e*—Follets.
c—Donas d' áygua. *f*—Animals fabulosos.
h—Aparicions nocturnas.

III

CIÈNCIAS OCULTAS

- a*—Esperitats. *d*—Endevinayres.
b—Bruixas y bruixots. *e*—Curadors de gracia.
c—Encortadores.

IV

CIÈNCIAS NATURALS

A.—Astronomia

- a*—Lo sol. *c*—Estrelles, planetas y cometes.
b—La Lluna.

B.—Meteorologia

- a*—Modos de fer pronóstichs. *e*—Fret y calor.
b—Meteorologia topogràfica. *f*—Temporals y pedregadas.
c—Pluja. *g*—Meteorologia agrícola.
d—Vent.

C.—Zoologia

<i>a</i> —Mamíferos	{	1. ^{er} domésthcs.	<i>c</i> —Reptils.
		2. ^{on} silvestres.	<i>d</i> —Peixos.
<i>b</i> —Aus.	{	1. ^{er} casolanas.	<i>e</i> —Mariscos.
		2. ^{on} de bosch.	<i>f</i> —Insectes.

D.—Botànica

<i>a</i> —Nomenclacura popular de las plantas.	<i>b</i> —Ditas, preocupacions y folias sobre las mateixas.

V

AGRICULTURA

Prácticas, ditas y preocupacions sobre la mateixa.

VI

MEDICINA

<i>a</i> —Prácticas medicinals supers-
ticiosas.	<i>b</i> —Remeys casoláns.
	<i>c</i> —Higiene privada.

VII

GEOGRAFIA TRADICIONAL

<i>a</i> —Antigas encontradas catalanas y llurs subdivisións.	orográfichs.
<i>b</i> —Pobles que formavan aquestas encontradas.	<i>e</i> —Noms dels masos, masias ó casas de pagés pertanyents á cada terme municipal.
<i>c</i> —Pobles desapareguts.	<i>f</i> —Dictats tópichs.
<i>d</i> —Noms dels accidents topográfichs de cada localitat, aixís hidrografía com	<i>g</i> —Motius de pobles. Orígen de aquestos motius.

VIII

PARTICULARITATS DE LLENGUATJE

<i>a</i> —Vocabulari de paraules especials de cada localitat.	<i>d</i> —Diferències de accent.
<i>b</i> —Diferències de pronunciació.	<i>e</i> —Giros de frases.
<i>c</i> — id. de terminació.	<i>f</i> —Modismes locals.

X
COSTUMSA.—*Relligiosas*

<i>a</i> —Bateigs.	<i>e</i> —Aplechs.
<i>b</i> —Casaments.	<i>f</i> —Rogatives.
<i>c</i> —Enterros y honras.	<i>g</i> —Festas anyals.
<i>d</i> —Festas, profesóns, etz.	

B.—*Socials*

<i>a</i> —Festas majors, festas de barri y festas de carrer.	<i>c</i> —Aubadas, serenatas y camarillas.
<i>b</i> —Firas y mercats.	<i>d</i> —Diversas.

C.—*Privadas*

<i>a</i> —Festeigs.	<i>e</i> —Dinars.
<i>b</i> —Casaments.	<i>f</i> —Vetlladas.
<i>c</i> —Embrassos y parts.	<i>g</i> —Festas anyals.
<i>d</i> —Naixements.	<i>h</i> —Malaltías y morts.

X

JOCHS POPULARS

A.—*De la infantesa*

<i>a</i> —Jochs gimnástichs.	<i>b</i> —Jochs intelctuals.

B.—*De adults*

<i>a</i> —Jochs gimnástichs.	<i>b</i> —Jochs intelctuals.

BIBLIOGRAFIA

COM L' ANELL AL DIT, *comedia en 2 actes y un prólech, original de 'n JOAQUIM RIERA Y BERTRAN.*

Ha sigut impresa aquesta obra (de que 'ns ocupàrem en son temps) la que recomaném á nostres lectors.

JACINTO VERDAGUER.—LA ATLÁNTIDA. *Poema traducido en verso castellano por D. FRANCISCO DIAZ CARMONA, catedrático de Geografía é Historia en el Instituto de Ciudad-Real.*

Com los extrangers han dit dels castelláns que no tenian mes que un llibre, lo *Quijote*, aixis aquests podrian regalarnos á nosaltres ab semblanta frasse, ben injusta per cert en abdos cassos, si 's prenguéssin la pena de fullejar de quant en quant nostres periódichs. No passa any, de desde la publicació de *La Atlántida*, que no hagi sentit ressonar aquest sonorós nom moltes vegadas, aquí ahont la vida del esperit es una flor d' estufa y sols semblan trovarse en son centre los apiladors d' or. ¡Gran signe de válua pera una obra! Continuament traduccions que s' anuncian ó 's publican. Ellas portan en sas fullas, ensemps que la fama del autor, lo nom catalá á las mes llunyanas terras. Agrahimlosi y aplaudim, al que produhí la obra, deixant de banda l' esperit d' escola, obertament, com sa mereix tot gran poeta, y mossen Verdaguer ho es. Aplaudim, sí, mes planyennos també de que sols una de las obras catalanas se traduheixi ab insistencia y pugui aixó donar peu á que pública ó privadament se digui á fora de casa la frasse que havem indicat al comensar. ¡Res mes tenim que valgui la pena d' ésser conegut? Sí, quant menos, nostra lírica, nostre teatre, s' ofereixen als traductors com camps encare per segar.

Satisfets podriam estarne si totas las obras catalanas cayguessin en mans tan hábils com las del Sr. Diaz Carmona al esser trasladadas de sa llengua patria á la castellana. Comprenquent que despres de feta ja una versió en prosa (la de D. Melcior de Palau) lo que 's necessitava no era tant traduhir al autor paraula per paraula com fer simpátich per la forma lo poema als que no l' hagin llegit en l' original, ha volgut no presentar « un tapit vist per la part de sota » sino ferne un altre ab los mateixos fils del original oferintlos teixits per diferenta y estrangera ma. Mes clar: no s' ha empenyat en fer una fotografia exacta, pero morta, sino una viva cópia pictórica en que no faltessin las pinzelladas verdaderament importants del original. A nosaltres que coneixem aquest, no 'ns ha de semblar en tot, son trevall, tan be com als castelláns. En moltes parts, acostumats á sentir en la estrofa catalana lo rodolar del tro, nos semblará que sols sentim en la castellana impotents lladruchs. En altrás recordant que 'ns en-

tussiasmárem ab tal paraula, ab tal giro, nos indignarém, potser, contra 'l traductor perque 'ls ha substituhit per altres menos gráfichs, mes débils ó casi del tot diferents. ¿Mes qué hi vol dir aixó? No 'ns dona (perque haventse de subjectar al consonant era impossible) una traducció literal, pero 'ns dona una traducció bella. Potser aixó influeix mes de lo que sembla en que *La Atlántida* sigui assaborida per lector de tota mena que avuy la desconeixen. Lo llibre del Sr. Diaz se llegeix ab gust; cants hi ha en que 'l lector creu tenir en sas mans una obra d'Espronceda ó Zorrilla: tal es l' ayre lliure y armoniós dels versos. En cambi de quant en quant, com es natural, s' en trova un de dur á la orella, fins desprovist dels accents. Lo traductor conserva en lo primer y segon cant la mateixa combinació métrica del original. Despés observa ja major llibertat. Lo vers alexandrí del poeta es sovint substituhit per l' endecassílab que 'l traductor considera mes apropiat que aquell pera la narració. Potser Mossen Verdaguer hauria de tenir en compte aquesta opinió no destituhida de fonament.

Lo llibre va precedit d' un prólech escrit ab bell estil. En ell s' hi trovan notables apreciacions al costat d' altres mes ó menos discutibles.

R. D. P.

NOVAS

En lo mes passat, se cantá per primera vegada, en un dels concerts de la Zarzuela de Madrid, lo nou coro á veus solas *¡Visca la Pau!* lletra de nostre company, Apeles Mestres y música del conegut compositor D. T. Asenjo Barbieri, obtenint un éxit en extrém satisfactori fins á demanarne 'l públich la repetició.

En lo programa hi figurava la lletra catalana ab la traducció castellana del Sr. Barbieri.

No cal dir que felicitém de tot cor al músich y al poeta, y que desitjaríam sentirlo cantar á Barcelona, per qual públich es aquest coro desconegut.

La *Société Agricole, Scientifique et Litteraire des Pyrénées-Orientales* ha publicat ja 'l cartell pera 'l concurs de 1884. En ell hi han dos premis oferts á poesias catalanas, essent molt de notar la amplitud donada als temas, novetat que posém á la consideració dels *certamistas*.

En las cobertas d'aquest número insertém la traducció de tal cartell recomanant especialment sa lectura.

En los dias 22 y 23 de maig vinent tindrà lloch á Montpeller un gran concurs internacional de música d'armonía, fanfarrias, orfeons, tamburins, coros del Languedoc, etc., etc.

Presidirán la festa en Gounod, Paladilke, Pedrell y Marchetti. Los premis consistirán en objectes d'art, recompensas en especie y medallas.